

Vidyawarta

International Multilingual Research Journal

Jawahar Education Society's
Vaidyanath College
Parli-Vajinath

Reaccredited by NAAC with 'B' Grade (CGPA 2.53)

One Day National Seminar on

Demonetization And GST Impact on Indian Economy

3rd February, 2018

Organized By
Department of Economics & Commerce

Chief Organizer

Dr. Jigar R.K.

Principal & Senate Member

Dr. B.A.M.U. Aurangabad

Convener

Prof. Miss. Gaya Narasimham

Editor

Dr. M.G. Mehatre

Prof. S.S. Surti

14) IMPACT OF DEMONETIZATION ON INDIAN ECONOMY

|| 45

Pravin A. Bonke

15) GOODS AND SERVICES TAX IN INDIA- ADVANTAGES AND CHALLENGES
MR.MUNDE AVINASH DINKAR, DHARMAPURI.

|| 49

16) "Impact of G.S.T on organized Kirana retail sector"
Shri. Adsul Sumit Pratap, Miss. Kamble Kusum Sidram,
Miss. Bhosale Harshada Parmeshwar

|| 52

17) IMPACT OF GST ON AGREECULTURE SECTOR IN INDIA
Dr. Anurath M. Chandre, Parli-Vaijnath

|| 54

18) A STUDY ON GST AND ITS IMPACT ON GOVERNMENT AND RETAIL SECTOR
Pradip Pundlikrao Shahane

|| 59

19) GST AND AGRICULTURE SECTOR
Yogesh A. Borade, Bharat B. Nagargoje

|| 62

20) Economic Policy & OBC's Socio - Economical and Educational Status
Dr. Bharat A. Pagare, Majalgaon, Dist. Beed

|| 65

21) भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कृषीक्षेत्रातील नोटबंदी व सेवाकरांचा परिणाम
प्रा.डॉ. काळम प्रमोद गंगाधरराव, केज जि.बीड.

|| 70

22) नोटबंदी आणि उच्च शिक्षणावर होणारे परिणाम
प्रा.डॉ. आगळे सुधीर वसंतराव, केज जि.बीड.

|| 73

23) निश्चलनीकरण आणि GST चा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर परिणाम
प्रा. गारुळे एन.टी., परळी वै.

|| 76

24) जी.एस.टी.चा कृषी क्षेत्रावरील परिणाम
मेघराज जनार्दन मोरे

|| 78

25) जीएसटी- क्रांतीकारी पाउल
प्रा. डॉ. धारवाडकर डी.एस., प्रा.डॉ.भालेराव जी.पी.

|| 81

26) वस्तु व सेवा कर तत्व आणि व्यवहार
प्रा.डॉ. डी.बी.तांदुळजेकर, अंबाजोगाई

|| 83

25

टी- क्रांतीकारी पाउल

प्रा. डॉ. धारवाडकर डी.एस.

समाजशास्त्र विभाग,
णीवाल महाविद्यालय, सेनगांव

डॉ. भालेराव जी.पी.

इतिहास विभाग,
णीवाल महाविद्यालय, सेनगांव

एमटी भारतामध्ये सर्व राज्यात एकत्रितपणे फक्त अपवाद जम्मू काश्मीर एक भारत ही संकल्पनाच मुळे आपल्या संघराज्यीय गती नवीन आहे. ती समजण्यासाठी व गती वेळ तर दयावाच लागेल. तदनंतर धील ही तरतुद भारतीय व्यापार उद्योगाला आणि पर्यायाने भारतीय अर्थशास्त्राला पोशक असून त्यामुळे आजपर्यंत कराच्या कक्षेबाहेर अनेक वस्तु व सेवा आता कराच्या कक्षेत आहेत. परिणामतः कर संकलनामध्ये अभूतपूर्व त्याचे दिसून येईल. या करपध्दतीचे सुपरिणाम म्हणजे लवकरच दिसून येतील पूर्वीची किचकट विविध राज्यातील वेगवेगळ्या करामुळे होणारी जाणसटीमुळे संपुष्टात येईल व समग्र देश करपध्दतीचा अवलंब करेल आणि 'एक देश एक बाजारपेठ' ही संकल्पना वास्तवात ही कररचना जगभरातील १५० देशांनी लो असून त्याचे सकारात्मक परिणाम त्याच्या स्थेवर दिसत आहे. परंतु त्या पैकी बहुतांश एकच कर दर असल्याचे दिसून येते.

केंद्रीय वस्तु आणि सेवाकर कायद्यात एकंदर मसु. १७८ कलमे आणि ०३ परिशिष्टे आहेत.

मेंदल जीएसटी आणि राज्य जीएसटी कायद्यामध्ये १५ ते १६ विविध कायद्यांचे विलीनीकरण करण्यात आलेले आहे. या कायद्यात ०३ प्रकारचे कर आहेत. १) सी.जी.एस.टी.-केंद्रीय कर २) एस.जी.एस.टी. ३) आय.जी.एस.टी. कलम ०९ मध्ये करपात्र व्यक्तीला राज्यातील वस्तु किंवा सेवा किंवा दोन्हीच्या पुरवठ्यावर केंद्र सरकारने निश्चित केलेल्या दराने केंद्रीय वस्तु व सेवाकर लावण्याची तरतुद केलेली आहे. कराचा भरणा करतांना त्याच्या खरेदीवर भरलेल्या इनपुट टॅक्स क्रेडीट (सेटऑफ) देण्याची तरतुद चॅप्टर पाच मधील कलम १६ ते १९ मध्ये केली आहे.

वस्तु व सेवाकर ही एक व्यापक, बहुपातळी पुरवठा करप्रणाली आहे. या कायद्याखाली पुरवठ्यावर कर लावण्यात आलेला आहे. मग हा पुरवठा वस्तु किंवा सेवा कशाचाही असू द्या. त्यावर कर हा भरावा लागणार आहे ही एक महत्वाची बाब आहे. कारण या आधी कर हा विक्री किंवा खरेदी पुरवठा या व्यवहारावरच लागत होता. परंतु पुरवठा या संकल्पनेची व्याप्ती खुप अस्पष्ट व व्यापक आहे. कर प्रणाली लागू झाल्याने व्यापाऱ्यास जरी एकच कर भरावा लागत असला तरी सर्व व्यवहारांवरती कर गोळा करून भरावा लागणार आहे. पाश्चात्य देशांमध्ये फार पूर्वीपासून जी.एस.टी. चा कायदा अवलंबण्यात येत आहे. त्या अनुशंगाने भारतामध्ये सुद्धा जी.एस.टी. कायद्याची अंमलबजावणी ०१/०७/२०१७ पासून अमलात आणली आहे. तत्पूर्वी भारतात असलेल्या कराचा मागोवा घेणे क्लमप्राप्त ठरते. कराचे प्रकार:

सामान्यता कर हा दोन प्रकारे लावला जातो.

- १) प्रत्यक्ष कर :- आयकर, वेल्थ टॅक्स, गिफ्ट टॅक्स म्हणजे ज्या व्यक्तीस उत्पन्न होते त्या व्यक्तीसच भरावा लागणारा कर. २) अप्रत्यक्ष कर :- उत्पादन, विक्री, खरेदी, सेवा पुरवठा कर लागणारा कर जो व्यापारी भरतो. परंतु त्याचा बोजा ग्राहकांवरती लादला जातो. विक्रीकर/मुल्यवर्धित कर, उत्पादन शुल्ककर, सेवाकर, प्रवेश कर, करमणूक कर, जकात आदी करांचा समावेश अप्रत्यक्ष करात होतो.

हया कराचा बोजा शेवटी ग्राहकांवरती जरी

पडत असला तरी या सर्व कायद्यांचे पाल मात्र